

VISSTE DU DET?

Om tvångsäktenskap och barnäktenskap

Visste du det?

ISBN: 978-91-639-2278-7

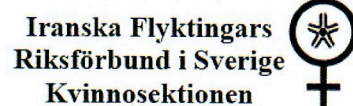
Illustratör: Olivia Flagerup

Upplaga 1000 ex.

Oktober 2016

Den här broschyren innehåller information om vad som är stadgat i svensk lagstiftning om tvångsäktenskap och var den som är drabbad av eller riskerar ett tvångsäktenskap kan vända sig för att få hjälp. Broschyren riktar sig också till dig som är anhörig till en person som befinner sig i eller riskerar att befinna sig i ett tvångsäktenskap.

Syftet med den här broschyren är att upplysa allmänheten om vilka rättigheter man har och vad man kan göra om man står inför ett tvångsgifte. Handlingar och normer som är acceptabla i andra länder kan vara brottsliga i Sverige. Det är viktigt att vi alla känner till det.

Förord	3
Till dig som är utsatt	7
Vad säger lagen?	9
Äktenskapstvång	9
Vilseledande till tvångsäktenskapsresa	10
Strängare regler vid äktenskap som minderårig	11
Erkännande av utländska tvångsäktenskap, barnäktenskap och fullmaktsäktenskap	11
Vigselverksamheten inom trossamfunden	11
Mer information om de nya reglerna	12
Till dig som förälder.	14
Ditt barn har rätt till ett liv utan tvångsäktenskap	14
Har inte jag som förälder rätten att bestämma över mitt barns liv?	15
Nödkontakt	17

Enligt FN:s allmänna förklaring – Mänskliga rättigheter (artikel 16) har fullvuxna män och kvinnor rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning. Det står även att äktenskap endast får ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.

Detta betyder att man har rätt att själv välja vem man ska gifta sig med. Man har också rätt att välja att inte gifta sig alls. Det är bara vuxna som har rätt att ingå äktenskap. Man ska vara myndig för att få gifta sig. I Sverige blir man myndig när man är 18 år.

Att ha rätten att leva med den man vill är tyvärr bara en dröm för många barn och unga (oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck) i dagens Sverige. De berövas rätten att välja sin partner och rätten att bestämma om de vill gifta sig. Det är föräldrar och andra anhöriga som genom våld, hot och påtryckningar bestämmer när och med vem de ska gifta sig. Bortgifte av barn och ungdomar sker oftast under sommarlov då föräldrarna åker till hemlandet. Medan många unga drömmer om att resa utomlands drömmer andra om att slippa resa utomlands!

I Sverige finns det en lag mot tvångsäktenskap. Trots detta är det många som ingår äktenskap mot sin vilja. Det kan handla om att man inte känner till sina rättigheter, att man inte vet vilken hjälp som finns, att man känner lojalitet mot sina föräldrar eller att man är rädd för konsekvenserna av ett avslöjande.

Till dig som är utsatt

Det kan hända att du tycker att det är svårt att ifrågasätta dina föräldrars eller dina anhörigas kultur, traditioner eller livsstil. Det är viktigt att komma ihåg att man kan avstå från de delar av ens kultur och tradition som gör att man får illa, utan att behöva förlora de positiva och meningsfulla delarna av kulturen och traditionerna. Kultur är någonting som ständigt förändras. Ibland kan nya lagar vara en anledning till att kulturer eller traditioner förändras.

Dina föräldrar tror kanske att de gör det bästa för dig. Samtidigt tänker du att man inte ska gå emot sina föräldrars vilja, men föräldrar har inte alltid rätt! Du kanske vill leva ihop med någon du älskar när du blir äldre? Du kanske aldrig någonsin vill gifta dig? Det känns kanske obehagligt att gifta sig med en person du inte känner? Sådana tankar och känslor är helt normala och det är viktigt att du tar dem på allvar. Att du vill leva ditt eget liv betyder inte att du inte älskar eller respekterar dina föräldrar, men det är ditt liv och ingen får tvinga dig att gifta dig. Ett liv fritt från tvång och våld är en rättighet och den får ingen ta ifrån dig.

Du hör kanske att de flickor och pojkar som står emot tvångs-äktenskap och ifrågasätter familjens normer och livsstil trampar på familjens heder. Vad är det för heder som ger upphov till att du blir olycklig hela ditt liv? Varför måste du offra dig och dina livsdrömmar för anhörigas så kallade heder? Vad är det för heder som bevaras genom att tvinga unga människor till ett liv som de absolut inte vill ha?

Vad menas egentligen med hedersförtryck och hederskultur? Hedersförtryck innebär att män och kvinnors sexualitet och sexuella läggning kontrolleras. Ofta är det anhöriga eller den närmaste kretsen av människor som kräver att man ska underkasta sig deras vilja när det kommer till valet av kärlekspartner, livsstil eller personliga uttryck. Det är viktigt att komma ihåg att heder inte är någonting som är hugget i sten och som man måste anpassa sig efter till vilket pris som helst. Människor och familjer kan bestämma att de ska leva sina liv utan rädsla för att bli anklagade för att ha smutsat ner släktens heder.

Vad säger lagen?

Från och med den 1 juli 2014 gäller nya bestämmelser som stärker skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Två nya brott har införts i brottsbalken; brottet äktenskapstvång och brottet vilseledande till tvångsäktenskap.

Äktenskapstvång

Brottet äktenskapstvång finns i en bestämmelse i 4 kapitlet 4c § brottsbalken. Den som begår brottet äktenskapstvång får en annan person att ingå äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelse genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet.

Det betyder att den som tvingar en annan person att gifta sig genom att använda våld eller hot begår ett brott mot personen. Detsamma gäller den som inte använder våld eller hotar men som utnyttjar att en person befinner sig i en situation där den upplever att den inte har något annat val än att lyda gärningsmannens vilja. Det kan till exempel vara när offret befinner sig i beroendeställning i förhållande till gärningsmannen. Det kan vara fråga om att offrets utsatta belägenhet utnyttjas när en vuxen pressar ett offer som är beroende av den att gifta sig mot sin vilja eller arrangerar ett äktenskap utan hänsyn till vad offret vill.

Bestämmelsen skyddar även en person från att tvingas att ingå en så kallad äktenskapsliknande förbindelse. Det innebär att även sådana äktenskap omfattas av bestämmelsen som inte har registrerats av myndigheter i Sverige men som enligt de regler som gäller inom en grupp gör att personerna betraktas som gifta. Det kan i praktiken handla om olika former av religiösa eller traditionella äktenskap.

Straffet för äktenskapstvång är fängelse i högst fyra år.

Även den som påbörjar brottet äktenskapstvång kan straffas för försök eller förberedelse till äktenskapstvång eller för vilseledande till tvångsäktenskapsresa (se nedan).

Den som begår brottet äktenskapstvång kan straffas för brottet i Sverige, även om äktenskapstvång inte är en brottslig handling i det land där äktenskapshandlingen begicks eller om personen redan har straffats för brottet i ett annat land.

Den 15 juli 2016 fälldes en man i Lunds tingsrätt för att ha tvingat sin dotter att gifta sig med en man i Afghanistan mot sin vilja. Mannen dömdes till fängelse för brottet äktenskapstvång.

Vilseledande till tvångsäktenskapsresa

Brottet vilseledande till tvångsäktenskapsresa finns i en bestämmelse i 4 kapitlet 4d § brottsbalken. Den handlar om att lura någon att resa utanför Sverige för att gifta bort honom eller henne genom tvång eller utnyttjande. Straffet är fängelse i högst två år.

Strängare regler vid äktenskap som minderårig

Samtidigt har möjligheten att gifta sig som minderårig avskaffats. Den lägsta åldern som gäller för att ingå äktenskap i Sverige är nu utan undantag 18 år.

Erkännande av utländska tvångsäktenskap, barnäktenskap och fullmaktsäktenskap

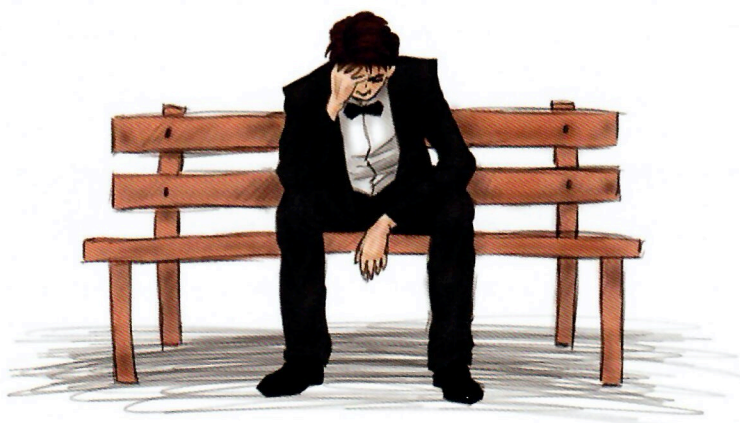
De regler som handlar om att erkänna äktenskap som har ingåtts utanför Sverige har också blivit strängare. Att ett utländskt äktenskap erkänns i Sverige innebär att det blir giltigt här och har samma effekt som ett svenskt äktenskap. Enligt de nya reglerna så måste det finnas *synnerliga skäl* för att ett utländskt barnäktenskap eller tvångsäktenskap ska erkännas i Sverige. Det krävs också synnerliga skäl för att äktenskap som ingås utomlands utan att båda makarna är närvarande ska erkännas i Sverige. Synnerliga skäl är ett mycket högt krav och innebär att sådana äktenskap bara kan erkännas i undantagsfall.

Vigselverksamheten inom trossamfunden

En vigsel innebär att två personer gifter sig. För att en vigsel ska vara giltig krävs att den genomförs av någon som har fått tillstånd av Kammarkollegiet att utföra en vigsel. En person som har fått tillstånd att viga personer är en behörig vigselförrättare. Kyrkor och moskéer har ofta en person som har ett sådant tillstånd att utföra vigsel. Genom nya lagregler har kraven skärps så att vigsel tillstånd inte ges ifall Kammarkollegiet på goda grunder misstänker att kyrkan eller moskén kommer att genomföra vigselliknande ceremonier som skapar äktenskapsliknande förbindelser där någon av de som vigs är under 18 år eller gifter sig mot sin vilja.

Mer information om de nya reglerna

Den som vill veta mer om de nya reglerna kan läsa Regeringens proposition *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor* (prop. 2013/14:208).

*Du som själv är utsatt eller känner någon i din omgivning
som är utsatt - det finns hjälp att söka!
Bryt tystnaden och våga berätta! Det handlar om ditt liv!*

Känner du en oro för att åka utomlands? Känner du dig pressad att göra saker som du inte egentligen vill? Känner du att du inte har samma frihet som andra i din egen ålder? Känner du dig hotad? Är du utsatt för våld eller kränkningar?

Då kan du vända dig till skolpersonal, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kvinnojouren eller polisen där du bor. Du kan alltid be skolan, socialtjänsten, sjukvården och polisen att inte kontakta dina anhöriga. Polisen kan du ringa på **114 14**. Vid en akut situation eller vid pågående brott ska du ringa polisen på 112. Berätta om din oro och om ditt behov av skydd.

Är du rädd för att bli bortgift mot din vilja under resan till föräldrarnas hemland? Tänk på att ta med dig kopia på ditt pass, telefonnummer till svenska ambassaden i föräldrarnas hemland, nummer till en kompis eller bekant i Sverige som du litar på och telefonnummer till vissa frivilligorganisationer i Sverige. (Tänk på att du kan bli av med din mobiltelefon)

Det finns också frivilligorganisationer som kan hjälpa och ge dig stöd. Läs mer om hur du kan kontakta frivilligorganisationer och myndigheter på www.hedersfortryck.se

Till dig som förälder

Ditt barn har rätt till ett liv utan tvångsäktenskap

Från och med den 1 juli 2014 gäller nya straffrättsliga och civilrättsliga bestämmelser som stärker skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Det är mycket viktigt att du känner till bestämmelserna som skyddar barn och unga från att bli bortgifta mot sin vilja.

I Sverige får ingen under 18 år gifta sig. Det är också förbjudet att:

- **Gifta bort sina barn**
- **Ta med barn eller unga utomlands för att gifta bort dem**

Att gifta bort någon mot dennes vilja är ett allvarligt brott som kan ge fyra års fängelse.

§

“Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.”

(6 kapitlet. 1 § föräldrabalken)

Sverige har antagit FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Deklarationen talar om vilka rättigheter alla människor ska ha. Enligt FN-deklarationen får äktenskap bara ingås med de blivande makarnas samtycke. Enligt Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, som Sverige har förbundit sig till, måste Sverige vidta åtgärder för att tvångsäktenskap kan upphävas, ogiltigförklaras eller upplösas.

Regering, riksdag, kommuner, landsting och myndigheter har ansvar att se till och följa de planer och regler som finns för att barns rättigheter ska respekteras. Riksdagen ska tänka på dessa rättigheter när den bestämmer nya lagar och domstolarna ska också följa rättigheterna i barnkonventionen. Barn ska bland annat skyddas mot sexuella övergrepp, misshandel och tvångs gifte.

Har inte jag som förälder rätten att bestämma över mitt barns liv?

Föräldrar har rätt att bestämma över sina barn, men måste lyssna på barnets åsikt. Desto äldre barn blir, desto mer klarar de av att bestämma över sina egna liv. Föräldrar ska göra det som är bäst för deras barn. Det innebär bland annat att föräldrar måste låta barn uttrycka sina åsikter, tankar och känslor och låta barnet utvecklas med sin ålder.

Som förälder kanske man tror att man gör det bästa för sina barn genom att gifta bort dem. Man kanske tänker att det är bra för barnet att följa familjens traditioner. Det är viktigt att komma ihåg att motviljan mot att gifta sig är en signal om att barnet kommer att fara illa vid ett giftermål. Även om avsikterna kan vara goda, är det aldrig en kärleksfull handling att tvinga sitt barn att gifta sig mot sin vilja.

Det kan hända att du som förälder sympatiserar med ditt barns åsikter om äktenskap och att du respekterar ditt barns rätt till dess eget liv men att du känner dig pressad av din omgivning. I en sådan situation är det viktigt att du tänker på ditt barns bästa och kontaktar de myndigheter som kan hjälpa dig.

Om du känner dig pressad eller tvingad av din omgivning att gifta bort dina barn eller ungdomar så kan du prata med socialtjänsten eller med polisen i din kommun. Enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen har socialtjänsten ansvar för att ett barn som har utsatts för brott och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Polisen kan du ringa på telefonnummer 114 14. Lagen stöttar dig som vill skydda dina barn från att giftas bort mot deras vilja.

Om du själv är utsatt för tvångsäktenskap eller känner någon annan i den situationen - kontakta polisen, socialtjänsten, eller de vi har listat nedan. Alla har tystnadsplikt och gör allt för att hjälpa.

Nationella Stödtelefonen

Är du yrkesverksam eller arbetar ideellt och behöver råd och konsultation i situationer där ett barn eller ungdom är utsatt, eller som du misstänker riskerar att utsättas för hedersrelaterat förtryck, våld, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning? Syftet med stödtelefonen är att stötta aktuella aktörer så att, i förlängningen, utsatta barn, unga och vuxna ska få det stöd och skydd som de har behov av och rätt till.

Telefon: 010- 223 57 60

www.hedersfortryck.se/lansstyrelsen-ostergotland

Kärleken är fri

Chatten Kärleken är fri är till för dig som känner att du inte får bestämma över ditt liv och din framtid, eller att du upplever att ditt livsutrymme begränsas på grund av krav och påtryckningar från familjen.

Du kan fråga om allt kring till exempel: begränsningar, rättigheter, kärlek, tvångsäktenskap, hedersrelaterat förtryck och våld och könsstympning med mera.

<https://dinarattigheter.se/hur-far-jag-hjalp/chatt-jour/>

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

”Produktionen har fått projektstöd av Länsstyrelsen Östergötland”

www.hedersfortryck.se

”Man ska vara myndig för att få gifta sig. I Sverige blir man myndig när man är 18 år.”